

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗАМОРОЖЕНОГО НАПІВФАБРИКАТУ ДЛЯ ПЕРШИХ СТРАВ «БОРЩОВА ЗАПРАВКА»

© 2015 ОДАРЧЕНКО Д. М., ОДАРЧЕНКО А. М., КАРБІВНИЧА Т. В., СПОДАР К. В.

УДК 664.849.003.13:664.8.037

Одарченко Д. М., Одарченко А. М., Карбівнича Т. В., Сподар К. В. Економічна ефективність виробництва замороженого напівфабрикату для перших страв «Борщова заправка»

Метою статті є економічне обґрунтування доцільності виробництва в рамках господарських підприємств замороженого напівфабрикату для перших страв «Борщова заправка». Для оцінки економічної ефективності виробництва «Борщової заправки» необхідно розрахувати прогнозу рентабельність реалізації даної продукції та порівняти її із середніми аналогічними показниками. Аналізуючи проведені розрахунки економічної ефективності виробництва напівфабрикату «Борщова заправка» для перших страв, можна зробити висновок, що виробництво нової продукції є економічно ефективним. Про це свідчить розрахований рівень рентабельності, який вище середнього рівня, що склався на ринку, на 15,9% (розрахований рівень рентабельності дорівнює 35,9%, а середній рівень рентабельності на ринку – 20%), що дозволяє підприємству не тільки зміцнити свої позиції, але й підвищити прибутковість навіть у порівнянні із запланованими показниками ефективності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, господарська діяльність, переробне підприємство, напівфабрикат «Борщова заправка».

Табл.: 4. **Формул.:** 6. **Бібл.:** 9.

Одарченко Дмитро Миколайович – доктор технічних наук, доцент, професор кафедри товарознавства, управління якістю та екологічної безпеки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Одарченко Андрій Миколайович – доктор економічних наук, професор, декан факультету товарознавства і торговельного підприємництва, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Карбівнича Тетяна Василівна – кандидат технічних наук, доцент кафедри товарознавства, управління якістю та екологічної безпеки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Сподар Катерина Вікторівна – кандидат технічних наук, старший викладач кафедри товарознавства, управління якістю та екологічної безпеки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: laboratory119@mail.ru

УДК 664.849.003.13:664.8.037

**Одарченко Д. Н., Одарченко А. Н., Карбівнича Т. В., Сподарь Е. В.
Экономическая эффективность производства замороженного
полуфабриката для первых блюд «Борщевая заправка»**

Целью статьи является экономическое обоснование целесообразности производства в рамках хозяйственных предприятий замороженного полуфабриката для первых блюд «Борщевая заправка». Для оценки экономической эффективности производства «Борщевой заправки» необходимо рассчитать прогнозируемую рентабельность реализации данной продукции и сравнить ее со средними аналогичными показателями. Анализируя проведенные расчеты экономической эффективности производства полуфабриката для первых блюд «Борщевая заправка», можно сделать вывод, что производство новой продукции является экономически эффективным. Об этом свидетельствует рассчитанный уровень рентабельности, который выше среднего уровня, сложившегося на рынке, на 15,9% (рассчитанный уровень рентабельности равен 35,9%, а средний уровень рентабельности на рынке – 20%), что позволяет предприятию не только укрепить свои позиции, но и повысить доходность даже по сравнению с запланированными показателями эффективности.

Ключевые слова: конкурентоспособность, хозяйственная деятельность, перерабатывающее предприятие, полуфабрикат «Борщевая заправка».

Табл.: 4. **Формул.:** 6. **Библ.:** 9.

Одарченко Дмитрий Николаевич – доктор технических наук, доцент, профессор кафедры товароведения, управления качеством и экологической безопасности, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Одарченко Андрей Николаевич – доктор экономических наук, профессор, декан факультета товароведения и торгового предпринимательства, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Карбівнича Тетяна Василівна – кандидат технических наук, доцент кафедры товароведения, управления качеством и экологической безопасности, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Сподарь Екатерина Викторовна – кандидат технических наук, старший преподаватель кафедры товароведения, управления качеством и экологической безопасности, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: laboratory119@mail.ru

UDC 664.849.003.13:664.8.037

**Odarchenko D. M., Odarchenko A. M., Karbivnycha T. V., Spodar K. V.
Economic Efficiency of Production of Semi-Prepared Frozen Garnish
«Borshchova Zapravka»**

The article is concerned with economic substantiation of the feasibility of production of semi-prepared frozen garnish «Borshchova Zapravka» within the framework of economic enterprises. In order to estimate economic efficiency of production of «Borshchova Zapravka», the projected profitability of marketing this product must be calculated as well as compared with the average similar indicators. Analysis of the finished calculations of the economic efficiency of production of semi-prepared garnish «Borshchova Zapravka» provides for conclusion that production of the novelty is cost effective. This is evidenced by the calculated level of profitability, which is above the average level prevailing in the market by 15.9% (the calculated level of profitability is 35.9%, the average level of profitability in the market – 20%), thus allowing enterprise not only strengthen its position, but also improve profitability even in comparison with the planned efficiency indicators.

Key words: competitiveness, economic activity, processing enterprise, semi-prepared garnish «Borshchova Zapravka».

Tabl.: 4. **Formulae:** 6. **Bibl.:** 9.

Odarchenko Dmitro M. – Doctor of Sciences (Engineering), Associate Professor, Professor of the Department of Merchandising, Quality Control and Environmental Safety, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Odarchenko Andrii M. – Doctor of Science (Economics), Professor, Dean of the Faculty Merchandising and Trading Business, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Karbivnycha Tetiana V. – Candidate of Sciences (Engineering), Associate Professor of the Department of Merchandising, Quality Control and Environmental Safety, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Spodar Kateryna V. – Candidate of Sciences (Engineering), Senior Lecturer of the Department of Merchandising, Quality Management and Environmental Safety, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: laboratory119@mail.ru

Конкурентоспроможність продукції, що випускається, обумовлює успішність функціонування будь-якої фірми, підприємства. Зазвичай під конкурентоспроможністю товару розуміють сукупність властивостей або властивість товару/послуги, які характеризуються ступенем задоволення ними конкретних потреб або можливістю їх потенційного задоволення [1]. Ще одним визначенням цього поняття може бути характеристика товару, яка відрізняє його від товару фірми-конкурента за ступенем відповідності конкретній потребі та за витратами на її задоволення.

У цілому конкурентоспроможність товару може бути виражена як його спроможність відповідати вимогам певного ринку (витримувати конкуренцію на ринку) у певний період.

Для випуску продукції на ринок необхідним є обов'язкове проведення оцінки конкурентоспроможності товару. Це необхідно при обґрунтуванні рішень під час: аналізу та вивчення ринку; оцінки перспектив продажу та закупівлі окремих видів товарів, як внутрішніх так і зовнішніх; установлення та коригування цін на нові та існуючі види товарів, що надходять на ринок; контролю якості товарів, їх модернізації; формування асортименту товарів, їх рекламування, доцільності їх виробництва, проектування тощо [2].

Оцінка конкурентоспроможності здійснюється з позиції певного суб'єкта ринку: виробника, продавця та споживача.

Розглядаючи конкурентоспроможність з позиції суб'єкта господарської діяльності, необхідно акцентувати увагу на такій ознаці, яка не цікавить споживача, але є вирішальною для виробника – комерційний успіх на ринку. Комерційний успіх має місце за умов перевищення доходів від реалізації продукції над витратами на її виготовлення та отримання прибутку.

Питанням щодо ролі різноманітних чинників в ефективності господарчої діяльності підприємств присвячено численні праці вітчизняних вчених. Білошкурським М., Гуторовою І., Бурлака О. [3–5] досліджено тео-

ретичні та прикладні аспекти методології ефективності господарської діяльності в антикризовому управлінні підприємствами. У працях Вороніна О., Гончарова В., Г. Підлісецького, В. Товстопят, Борщ В. [6–9] приділено увагу методикам, що можуть використовуватися для оцінки ефективності виробництв.

Метою даної статті є економічне обґрунтування доцільності виробництва в рамках господарських підприємств замороженого напівфабрикату для перших страв «Борщова заправка». Для оцінки економічної ефективності його виробництва необхідно розрахувати прогнозну рентабельність реалізації даної продукції та порівняти її із середніми аналогічними показниками.

Першим етапом був розрахунок собівартості виробництва одиниці нової продукції за такими встановленими номенклатурою статтями витрат.

Стаття 1. Вартість сировини і матеріалів. До складу статті включається вартість сировини та матеріалів, що входять згідно з розробленою нами рецептурою до складу кінцевої продукції, та величина транспортно-заготовчих витрат. Вартість сировини, матеріалів, куплених товарів включається в статтю за ціною придбання без податку на додану вартість. Розрахунок вартості сировини наведено в *табл. 1*.

Результати наведених у *табл. 1* розрахунків свідчать про те, що витрати на закупівлю сировини і матеріалів для виробництва 1 тонни замороженого напівфабрикату складають 3635 грн. Величину транспортно-заготовчих витрат приймаємо в розмірі 35 грн.

Усього по статті 1: $3635 + 35 = 3670$ (грн).

Стаття 2. Зворотні відходи. Внаслідок того, що розроблена рецептура передбачає максимально повне (безвідходне) використання сировини і матеріалів, ця стаття витрат складає 1% від вартості сировини і матеріалів:

$3670 \cdot 0,01 = 36,7$ (грн).

Стаття 3. Пальне та енергія на технологічні цілі. У цю статтю включається вартість різних видів пального та енергії, необхідних для технологічних, енергетич-

Таблиця 1

Розрахунок вартості сировини та матеріалів для виробництва напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» (на 1000 кг готового продукту)

Найменування сировини та матеріалів	Норма витрат, кг на 1 т готової продукції	Купівельна вартість 1 кг, грн	Витрати на закупівлю всього, грн
Буряк столовий свіжий	375	2,50	937,5
Капуста білокачанна свіжа	175	3,50	612,5
Морква столова свіжа	75	3,00	225,0
Цибуля ріпчаста свіжа	75	3,00	225,0
Томати свіжі	150	2,00	300,0
Перець солодкий свіжий	50	4,00	200,0
Петрушка коренева свіжа	25	15,00	375,0
Кріп свіжий	17,5	12,00	210,0
Часник свіжий	7,5	20,00	150,0
Олія соняшникова рафінована	50	8,00	400,0
Усього			3635,0

них та інших потреб підприємства, що купуються на стороні, для виробництва даної продукції, виходячи з потужності та часу роботи устаткування.

Сукупні питомі енерговитрати на виробництво 1 тонни продукту складають 184 грн.

Усього по статті 3: 184 (грн).

Стаття 4. Основна заробітна платня. До цієї статті відносять витрати на виплату заробітної платні, які обчислено згідно з чинним законодавством і певною системою оплати праці.

Витрати праці на виробництво 1 тонни напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» складають 33 люд./год., при цьому погодинна оплата складає 8,25 грн/год. Визначимо витрати за даною статтею на основі формули (1):

$$Zосн = Тил \cdot Чср, (1)$$

де *Zосн* – витрати на виплату основної заробітної платні, яка включається в собівартість продукції, грн;

Тил – планова трудомісткість 1000 кг продукції, люд./год.;

Чср – середня годинна тарифна ставка, грн/год.;

Усього по статті 4: $33 \cdot 8,25 = 272,3$ (грн).

Стаття 5. Додаткова заробітна платня.

Ця стаття включає витрати на виплату виробничому персоналу підприємства додаткової заробітної платні нараховану за роботу понад встановлених норм, за трудові успіхи і особливі умови роботи. Розмір додаткової заробітної платні визначимо як 30% від основної.

Усього по статті 5: $272,3 \cdot 0,3 = 81,7$ (грн).

Стаття 6. Відрахування на соціальне страхування. Стаття комплексна і включає: відрахування на обов'язкове соціальне страхування, відрахування до пенсійного фонду. Відрахування на ці витрати згідно з чинним законодавством складають 37,18% від фонду оплати праці робітників виробництва.

Усього по статті 6: $(272,3 + 81,7) \cdot 0,3718 = 131,6$ (грн).

Стаття 7. Витрати, які пов'язані з підготовкою та освоєнням виробництва. До даних витрат відносять: витрати на освоєння нових видів продукції в період їх освоєння; витрати на освоєння нових виробництв та інші.

Дані витрати було прийнято у розмірі 0,15% від вартості сировини та матеріалів.

Усього по статті 7: $3670 \cdot 0,0015 = 5,5$ (грн).

Стаття 8. Відшкодування зносу спеціальних інструментів та приладів цільового призначення та інші спеціальні витрати. Розмір витрат може бути визначений як 0,5% від вартості машин та устаткування. Вартість машин та устаткування для виробництва пасти зі столового буряку аналогічна вартості основних фондів та складає 208 тис. грн.

Усього по статті 8: $208000 \cdot 0,005 = 1040$ (грн).

Стаття 9. Витрати на експлуатацію та утримання устаткування. Стаття комплексна і включає такі елементи: витрати на повне відновлення основних виробничих фондів і капітального ремонту у вигляді амортизаційних відрахувань від вартості виробничого та підйомно-транспортного устаткування, на реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт основних

фондів, що належать підприємству, а також які використовуються на правах оренди (лізингу), розраховані на основі їх балансової вартості і встановлених норм; витрати на проведення поточного ремонту, технічного обслуговування устаткування; інші витрати, які пов'язані з експлуатацією та утриманням устаткування.

Витрати за наведеними напрямками визначимо по відношенню до вартості машин та устаткування (0,7%):

$$208000 \cdot 0,007 = 1456 \text{ (грн).}$$

Витрати на перекриття зносу малоцінних та швидкозношуваних предметів визначимо по відношенню до вартості сировини та матеріалів (1,5%):

$$3670 \cdot 0,015 = 55,1 \text{ (грн).}$$

Усього по статті 9: $1456 + 55,1 = 1511,1$ (грн).

Стаття 10. Загальновиробничі витрати. До цієї статті відносять: витрати на оплату праці (основну і додаткову) допоміжного персоналу; відрахування на соціальне страхування від заробітної платні допоміжного персоналу; амортизаційні відрахування на повне відновлення та капремонт будівель, споруд, що належать підприємству, а також тих, що використовуються на правах оренди (лізингу), які розраховано на основі балансової вартості та встановлених норм амортизації; витрати на поточний ремонт будівель, споруд; інші витрати. Розмір витрат за цією статтею визначаємо як 150% від витрат на оплату праці виробничих робітників.

Усього по статті 10: $354 \cdot 1,5 = 531$ (грн).

Стаття 11. Загальногосподарські витрати. Загальногосподарські витрати складають у середньому 180% від витрат на оплату праці робітників.

Усього по статті 11: $354 \cdot 1,8 = 637,2$ (грн).

Стаття 12. Витрати внаслідок технічно немитного браку. У статтю включають вартість остаточно забракованої продукції по технологічній причині. Їх величина визначається у відсотках до вартості сировини та матеріалів – для нової продукції вона складає 0,03%.

$$3670 \cdot 0,0003 = 1,1 \text{ (грн).}$$

Стаття 13. Спутня продукція не передбачається.

Стаття 14. Інші виробничі витрати. Стаття включає витрати, пов'язані з організацією та обслуговуванням виробництва, які не віднесено до жодної із зазначених статей витрат. Їх величина за новою продукцією складає:

Усього по статті 14: 65 (грн).

Стаття 15. Позавиробничі (комерційні) витрати. Витрати на упаковку, передпродажну підготовку і на навантажувально-розвантажувальні роботи розраховуються у відсотках до вартості сировини і матеріалів.

Ця стаття містить витрати на упаковку, передпродажну підготовку і на навантажувально-розвантажувальні роботи, рекламу та інші витрати по збуту продукції, величина яких визначається у відсотках до виробничої собівартості (2%).

Плановий рівень прибутку підприємства-виробника визначаємо як середньогалузевий (20%). Підсумки розрахунків собівартості виробництва і відпускної ціни напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» надано в табл. 2.

Відпускна ціна 1 кг нової продукції – напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» – 12 грн.

Таблиця 2

Розрахунок собівартості виробництва напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» (на 1000 кг готового продукту)

Найменування статей витрат	Сума, грн
1. Сировина та матеріали	3670,0
2. Зворотні витрати	36,7
3. Паливо та енергія на технологічні цілі	184,0
4. Основна заробітна платня	272,3
5. Додаткова заробітна платня	81,7
6. Відрахування на соціальне страхування	131,6
7. Витрати на підготовку та освоєння нової продукції	5,5
8. Відшкодування зносу та інші спеціальні витрати	1040,0
9. Витрати на експлуатацію та утримання устаткування	1511,1
10. Загальновиробничі витрати	531,0
11. Загальногосподарські витрати	637,2
12. Витрати внаслідок технічно неминучого браку	1,1
13. Супутня продукція	–
14. Інші виробничі витрати	65,0
15. Позавиробничі (комерційні) витрати	163,3
16. Виробнича собівартість	8167,2
Повна собівартість	8330,5
Прибуток підприємства	1666,1
ПДВ	1999,3
Відпускна ціна	11995,9
Відпускна ціна 1 кг продукції	12,0

Слід зазначити, що особливістю рецептури напівфабрикату замороженого «Борщова заправка», є те, що як рецептурні інгредієнти використовується тільки натуральна овочева сировина, а для подовження терміну придатності застосовують заморожування. Це не тільки допомагає підвищити смакові властивості продукції, але й, що найголовніше, підвищити її якісні характеристики.

Усе це дозволяє стверджувати, що нова продукція – напівфабрикат заморожений «Борщова заправка» – матиме попит на ринку, завдяки як своїм смаковим характеристикам, так і якісним властивостям.

Таким чином, попит на товар підвищується, внаслідок його еластичності за якістю. Еластичність попиту за якістю на продукти харчування достатньо велика. Коефіцієнт еластичності попиту на борщову заправку залежно від якісних характеристик (K_e), за оцінками фахівців, складає не менше 1,5, а поліпшення якісних характеристик продукції сприймається споживачем як зниження ціни не менше, ніж на 20%.

Визначимо зміну обсягу реалізації продукції за рахунок збільшення якості (формула (2)):

$$\Delta P_{ц} = \left(\frac{C_1}{C_0} \cdot 100 - 100 \right) \cdot K_e, \quad (2)$$

$$\Delta P_{ц} = \left(\frac{80}{100} \cdot 100 - 100 \right) \cdot 1,5 = 30\%.$$

Визначимо загальний плановий обсяг продажів P_1 за формулою (3):

$$P_1 = ОП \cdot Ц \cdot Кзм, \quad (3)$$

де $ОП$ – обсяг продажів у натуральному вимірюванні, тонн;

$Ц$ – ціна за 1 кг товару, грн;

$Кзм$ – коефіцієнт зміни обсягу реалізації.

$$1000 \cdot 12 \cdot 1,3 = 15600 \text{ грн.}$$

Розрахуємо прибуток від реалізації продукції (Π_1) за формулою (4):

$$\Pi_1 = P_1 - ПДВ - (З_{1,пост} + З_{1,зм}), \quad (4)$$

де $ПДВ$ – податок на додану вартість;

$З_{1,пост}$ – постійні витрати при обсягу продажу P_1 ;

$З_{1,зм}$ – змінні витрати при обсягу продажу P_1 .

Розрахунок постійних і змінних витрат на виробництво 1 тонни напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» надано в табл. 3.

Таблиця 3

Розрахунок постійних і змінних витрат у складі собівартості

Найменування статей витрат	Сума, грн
Умовно змінні витрати	
1. Сировина та матеріали	3670,0
2. Зворотні витрати	36,7
3. Паливо та енергія на технологічні цілі	184,0
4. Основна заробітна платня	272,3
5. Додаткова заробітна платня	81,7
6. Відрахування на соціальне страхування	131,6
9. Витрати на експлуатацію та утримання устаткування	55,1
11. Загальногосподарські витрати	13,4
12. Витрати внаслідок технічно неминучого браку	1,1
13. Супутня продукція	–
15. Позавиробничі (комерційні) витрати	163,3
Усього	4609,2
Умовно постійні витрати	
7. Витрати на підготовку та освоєння нової продукції	5,5
8. Відшкодування зносу та інші спеціальні витрати	1040,0
9. Витрати на експлуатацію та вміст устаткування	1456,0
10. Загальновиробничі витрати	531,0
11. Загальногосподарські витрати	623,8
14. Інші виробничі витрати	65,0
Усього	3721,3
Повна собівартість	8330,5

Змінні витрати змінюються прямопропорційно зміні обсягу виробництва в короткостроковому періоді. Їх розрахунок проводять за формулою (5):

$$Z_{зм} = Z_{зм} \cdot \frac{P_1}{P_0}, \quad (5)$$

$$Z_{зм} = 4609,2 \cdot \frac{15600}{12000} = 5992,0 \text{ (грн)}.$$

Тоді прибуток складає:

$$P_1 = 15600 - 1999,3 - (5992,0 + 3721,3) = 3887,4 \text{ (грн)}.$$

Зокрема в розрахунку на 1 тону – 3887,4 : 1,3 = 2990,3 (грн).

Тоді рентабельність продукції буде складати (формула (6)):

$$PP = \frac{P_1}{CC} \cdot 100, \quad (6)$$

$$PP = \frac{2990,3}{8330,5} \cdot 100 = 35,9 (\%).$$

Узагальнені показники ефективності виробництва напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» наведено в табл. 4.

ВИСНОВКИ

Отже, аналізуючи всі розрахунки, можна зробити висновок, що виробництво нової продукції – напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» – є економічно ефективним. Про економічну ефективність свідчить розрахований рівень рентабельності, який вище середнього рівня, що склався на ринку, на 15,9% (розрахований рівень рентабельності дорівнює – 35,9%, а середній рівень рентабельності на ринку – 20%), що дозволяє підприємству не тільки зміцнити свої позиції на ринку, але й підвищити прибутковість, навіть у порівнянні із запланованими показниками ефективності.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, можна зробити висновок про те, що запропонована продукція є конкурентоспроможною, буде користуватися попитом у населення та може бути представлена на перспективному ринку плодоовочевих консервів, що динамічно розвивається. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Кардаш В. Я.** Товарна інноваційна політика : навч.-метод. посібник / В. Я. Кардаш, І. А. Павленко, О. К. Шафалюк. – К.: КНЕУ, 2001. – 182 с.
- 2. Лифиц И. М.** Формирование и оценка конкурентоспособности товаров и услуг : учеб. пособие / И. М. Лифиц. – М.: Юрайт-издат, 2004. – 335 с.
- 3. Білошкурський М. В.** Методологія оцінки ефективності господарської діяльності в антикризовому управлінні підприємствами : монографія / М. В. Білошкурський. – Умань : Видавець «Сочинський», 2010. – 180 с.
- 4. Гуторова І. В.** Конкуренція як економічна категорія та її особливості в аграрному секторі економіки / І. В. Гуторова // Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки». – 2010. – № 3 (53). – С. 46–50.
- 5. Бурлака О. П.** Теоретичні основи конкурентоспроможності аграрного підприємства / О. П. Бурлака // Технологічний аудит і резерви виробництва. – 2011. – № 2 (2). – С. 24–27.
- 6. Воронін О.** Методика визначення узагальнюючого показника економічної ефективності виробництва / О. Воронін // Економіст. – 2007. – № 4 (246). – С. 57–62.
- 7. Гончаров В. М.** Ефективність праці в контексті становлення ринкової економіки в Україні: проблеми та концепція вдосконалення / В. М. Гончаров. – Економіст. – 2007. – № 8 (250). – С. 10–13.
- 8. Підлісецький Г.** Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства / Г. Підлісецький, В. Товстопят // Економіка України. – К., 2008. – № 11. – С. 81–87.
- 9. Borshch V. I.** Effectiveness appraisal of the company's managerial activity by competences / V. I. Borshch // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 112–117.

REFERENCES

- Biloshkurskyi, M. V. *Metodolohiia otsinky efektyvnosti hospodarskoi diialnosti v antykrizovomu upravlinni pidpriemstvamy* [Methodology for evaluating the effectiveness of economic activity in crisis management]. Uman: Vydavets «Sochinskyi», 2010.
- Burlaka, O. P. "Teoretychni osnovy konkurentospromozhnosti ahrarnoho pidpriemstva" [Theoretical Foundations of competitiveness of the agricultural enterprise]. *Tekhnologicheskii audit i rezervy proizvodstva*, no. 2 (2) (2011): 24-27.
- Borshch, V. I. "Effectiveness appraisal of the company's managerial activity by competences". *Ekonomichnyi forum*, no. 1 (2014): 112-117.

Таблиця 4

Показники ефективності виробництва нової продукції – напівфабрикату замороженого «Борщова заправка»

Показник	Одиниця виміру	Сума, грн
1. Ціна за 1 кг	грн	12,0
2. Розрахунковий обсяг реалізації	кг	1000,0
3. Собівартість	грн	8330,5
4. Прогнозний прибуток підприємства-виробника:		
у сумі:	грн	2990,3
у % до собівартості	%	35,9
5. Середньогалузевий рівень рентабельності виробництва	%	20,0
6. Приріст прибутку підприємства-виробника при виробництві напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» (у розрахунку на випуск 1 тону продукції)	грн	1324,2
7. Приріст рентабельності підприємства-виробника при виробництві напівфабрикату замороженого «Борщова заправка» (у % до середньогалузевої)	%	15,9

Hutorova, I. V. "Konkurentsia yak ekonomichna katehoriia ta yii osoblyvosti v ahranomu sektori ekonomiky" [Competition as an economic category and its features in the agricultural sector]. *Visnyk ZhDTU. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 3 (53) (2010): 46-50.

Honcharov, V. M. "Efektyvnist pratsi v konteksti stanovlennia rynkovoï ekonomiky v Ukraini: problemy ta kontseptsiiia vdoskonalennia" [Efficiency measures in the context of a market economy in Ukraine: problems and concept development]. *Ekonomist*, no. 8 (250) (2007): 10-13.

Kardash, V. Ya., Pavlenko, I. A., and Shafaliuk, O. K. *Tovarna innovatsiina polityka* [Trading innovation policy]. Kyiv: KNEU, 2001.

Lifits, I. M. *Formirovanie i otsenka konkurentosposobnosti tovarov i uslug* [Formation and an estimation of competitiveness of goods and services]. Moscow: Yurayt-izdat, 2004.

Pidlisetskyi, H., and Tovstopiat, V. "Ekonomichni problemy tekhnichnoho zabezpechennia silskoho hospodarstva" [Economic problems of logistics agriculture]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 11 (2008): 81-87.

Voronin, O. "Metodyka vyznachennia uzahalniuiuchoho pokaznyka ekonomichnoi efektyvnosti vyrobnytstva" [Method of determining the summary measure of economic efficiency]. *Ekonomist*, no. 4 (246) (2007): 57-62.

УДК 661.65

ПРИНЦИПИ ЯК ОСНОВА НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИКОЮ

© 2015 ІВАНОВА М. І.

УДК 661.65

Іванова М. І. Принципи як основа наукової методології управління логістикою

Метою статті є дослідження принципів як основи наукової методології управління логістикою. Аналіз літературних джерел показав, що основу ефективного управління логістикою повинна скласти наукова методологія, що передбачає перехід від пізнання до практичного використання діючих законів і розробку на цій підставі принципів, методів і механізмів управління господарською діяльністю, спрямованих на досягнення поставлених цілей. Авторське бачення зводиться до того, що управління логістикою є сукупністю функцій, реалізованих на основі системного підходу, розробки комплексного механізму управління, який би враховував вплив зовнішнього середовища та забезпечував взаємозв'язок цілей і поставлених завдань в умовах певного господарюючого суб'єкта. Доведено, що під науковою методологією управління логістикою необхідно розуміти сукупність принципів, методів та інструментів організації логістики, які, базуючись на економічних законах і дослідженні факторів, що впливають на логістичну діяльність, забезпечують науково обгрунтоване управління нею. Запропонований процес формування принципів логістики повинен включати чотири етапи, які описано в статті. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є систематизація та уніфікація термінології, що застосовується в логістиці, з метою уникнення неточності й повторів визначень, що надаються науковцями.

Ключові слова: логістика, принципи логістики, наукова методологія, процес формування принципів.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 13.

Іванова Марина Іллівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту виробничої сфери, Національний гірничий університет (пр. К. Маркса, 19, Дніпропетровськ, 49027, Україна)

E-mail: ma_riva@ukr.net

УДК 661.65

Іванова М. И. Принципы как основа методологии управления логистикой

Целью статьи является исследование принципов как основы научной методологии управления логистикой. Анализ литературных источников показал, что основу эффективного управления логистикой должны составлять научная методология, предусматривающая переход от познания к практическому использованию действующих законов и разработку на этой основе принципов, методов и механизмов управления хозяйственной деятельностью, направленных на достижение поставленных целей. Авторское видение сводится к тому, что управление логистикой является совокупностью функций, реализованных на основе системного подхода, разработки комплексного механизма управления, который бы учитывал влияние внешней среды и обеспечивал взаимосвязь целей и поставленных задач в условиях определенного хозяйствующего субъекта. Доказано, что под научной методологией управления логистикой необходимо понимать совокупность принципов, методов и инструментов организации логистики, которые, основываясь на экономических законах и исследовании факторов, влияющих на логистическую деятельность, обеспечивают научно обоснованное управление ею. Предложенный процесс формирования принципов логистики должен включать четыре этапа, которые описаны в статье. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются систематизация и унификация терминологии, применяемой в логистике, во избежание неточности и повторов определений, приводимых учеными.

Ключевые слова: логистика, принципы логистики, научная методология, процесс формирования принципов.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 13.

Іванова Марина Ильинична – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента производственной сферы, Национальный горный университет (пр. К. Маркса, 19, Днепропетровск, 49027, Украина)

E-mail: ma_riva@ukr.net

UDC 661.65

Ivanova M. I. Principles as a Basis for the Methodology of Logistics Management

The article is aimed at studying the principles as a basis for the scientific methodology of logistics management. Analysis of the literature has showed that effective logistics management should be based on a scientific methodology moving from knowledge to practical use of existing laws and developing on this basis principles, methods and mechanisms for the management of economic activities, aimed at achievement of the goals defined. The author, according to her own vision, claims that logistics management is a set of functions that are being implemented on the basis of system approach, development of an integrated management mechanism that would take into consideration the impact of external environment and would provide the relationship between goals and objectives in the context of a specific economic entity. It has been proven that scientific methodology of logistics management should be understood as the totality of principles, methods and tools in terms of logistics organization, which, based on both economic laws and examination of the factors influencing the logistics activities, would provide the scientifically sound management. The suggested process of the formation of logistics principles must include the four stages, which are described in the article. Prospects for further research in this area are systematization and standardization of the terminology used in logistics, in order to avoid inaccuracies and repeats of the definitions given by scientists.

Key words: logistics, principles of logistics, scientific methodology, process of the formation of principles.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 13.

Ivanova Marina I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management of the Production Sphere, National Mining University (pr. K. Marksa, 19, Dnipropetrovsk, 49027, Ukraine)

E-mail: ma_riva@ukr.net